

Matuszewski, Adam

"Rosja i znaki. Kultura szlachecka w wieku XVIII i na początku XIX", Jurij Łotman, Gdańsk 1999 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 46/2, 190-191

2001

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

bożogrobcom prawo lokacji wsi. Z kolei ksiądz Alfred Szkróbka w homilii wygłoszonej podczas mszy św. na rozpoczęcie sesji naukowej podkreślił, iż bożogrobcy przynieśli do naszego kraju bardziej rozwiniętą gospodarkę oraz że wspierając szkolnictwo, medycynę, sztukę i kulturę duchową wnieśli czynny wkład do rozwoju kulturalnego średniowiecznej Polski. W kolejnych referatach Mariusz Affek przedstawił średniowieczne dzieje zakonu do jego kasaty na terenie Europy w XV wieku; Beata Picha omówiła sztukę bożogrobców; Paweł Ptaszyński przedstawił historię poszczególnych domów kongregacji miechowskiej na ziemi dobrzyńskiej i ich wkład w rozwój tego regionu; Bogdan Kloch omówił działalność bożogrobców na Górnym Śląsku do I połowy XIV wieku; ksiądz Kazimierz Dola opisał nowicjat bożogrobców w Nysie na przełomie XVII i XVIII w.; Jan Drabina, omawiając działalność bożogrobców w Chorzowie, opisał także rozkład dnia zakonników oraz zwrócił uwagę na charakterystyczne cechy ich porządku liturgicznego; zaś Antoni Hallor przedstawił legendy oraz wyobrażenia jakie do tej pory zachowały się o bożogrobcach w ludzkiej pamięci. Większość referentów zwracała także uwagę na fakt, że bożogrobcy byli jednymi z pierwszych na ziemiach polskich założycieli hospicjów dla ubogiej ludności. W ostatnim artykule, nie związanym bezpośrednio z tematyką sesji, Jacek Kurek przypomniał postać zmarłego w 1999 r. księdza kanonika Henryka Markwicy.

Dennis Richard Daniels: *The book of the Cosmos. Imagining the Universe from Heraclitus to Hawking. A Helix anthology*. Cambridge 2000 Persens Publishing, 556 s. Helix Books.

W 85 krótkich rozdziałach autor starał się przedstawić poglądy najwybitniejszych uczonych od Heraklita [V w. p.n.e.] do Stephena Hawkinga [ur. 1942 r.] na temat wszechświata. Na początku każdego rozdziału autor podał krótką biografię uczonego, a następnie przytoczył jego wypowiedzi. Na końcu zamieszczono spis źródeł, z których zostały zaczerpnięte poszczególne cytaty, słownik ważniejszych pojęć oraz indeks nazwisk i zagadnień.

Jurij Łotman: *Rosja i znaki. Kultura szlachecka w wieku XVIII i na początku XIX*. Przekład i postłowie Bogusław Żyłko. Gdańsk 1999, Wydawnictwo Słowo/Obraz Terytoria, 503 s., 72 k. tabl.

Impulsem do powstania książki były prelekcje wygłaszane przez Jurija Łotmana przed kamerami moskiewskiej telewizji. Podczas przygotowywania jej do druku została ona znacznie poszerzona o już wcześniej opublikowane rozprawy

dotyczące ważnych stron rosyjskiej kultury szlacheckiej XVIII i XIX w. W rezultacie powstała praca ukazująca szlachcica rosyjskiego od czasów Piotra I po panowanie Mikołaja I w różnych sytuacjach życiowych (od zachowań na sali balowej, podczas gry w karty, po sytuacje dramatyczne podczas pojedynku lub bitwy). Sporo miejsca poświęcono także opisowi „świata kobiet“ oraz ukazaniu miejsca i roli kobiety w kulturze szlacheckiej tego okresu. Książka zaopatrzona jest także w 72 tablice ilustracyjne zawierające portrety wybitnych osób oraz ilustracje charakterystycznych scen z życia towarzyskiego i kulturalnego ówczesnej szlachty rosyjskiej.

Eleonor M e n n i m : *Transit circle. The story of William Simms 1793–1860*. York [b.r.] William Sesessions Limited, 302 s., 1 k. tabl. il.

Książka poświęcona jest życiu i działalności wybitnego angielskiego konstruktora przyrządów optycznych, współzałożyciela (1826) zakładów optycznych Troughton and Simms – Williama Simmsa w Londynie. Jej autorką jest pra-prawnuczka tego uczonego, która, oprócz biografii Williama Simmsa, przedstawiła genealogię rodziny Simmsów od 1640 do 1958 r. oraz podała wiele cennych informacji na temat wybitniejszych jej przedstawicieli.

Ryszard T e r l e c k i : *Uniwersytet Latający i Towarzystwo Kursów Naukowych 1977–1981*. Kraków-Rzeszów 2000 Instytut Europejskich Studiów Społecznych w Rzeszowie, 327 s., ind.

W książce przedstawiono genezę niezależnej działalności oświatowej, dzieje Uniwersytetu Latającego i Towarzystwa Kursów Naukowych, a także pokazano rozmiary wsparcia udzielanego niezależnym wykładom i seminariom w latach 1977–1981 oraz zarysowano tło różnorodnych inicjatyw służących podobnym celom. W aneksach zamieszczono krótkie biogramy członków i wykładowców TKN do 1982 r., *Deklarację założycielską Towarzystwa Kursów Naukowych*, program wykładów na rok 1977/78, *Uchwałę Towarzystwa Kursów Naukowych o powołaniu Kasy Pomocy Naukowej*, *List otwarty do nauczycieli i wychowawców z dnia 14 czerwca 1980 r. o stanie oświaty w Polsce* oraz *Oświadczenie Towarzystwa Kursów Naukowych w sprawie przywrócenia samorządnych organizacji studenckich*. Książka zaopatrzona jest także w obszerną bibliografię i indeks nazwisk.